

ILLVSTRISSIMO & REVERENDISSIMO D. Dño.

N I C O L A O

IN PRAZMOW

PRAZMOWSKI,

Dei & Apostolicæ sedis gratiâ

EPISCOPO LVCEOKIENSI & BRESTENSI

REGNI POLONIÆ

MAGNO CANCELLARIO, &c. &c.

Abbatix Sicciechouiensis Administratori perpetuo

S. Michaelis in Arce Cracouiensi Præposito

Domino & Patrono Clementissimo.

*S*oliti Naucleri, cum ad exoptatum pansis velis, tendunt portum, Illustrissime Cancellarie, & Reuerendissime Antistes, ad splendidissimam Cynosuram, dubio innatantes salo, conuertunt vultus, dirigunt cursus, & ne in periculosas impingant symplegades, ductum eius avidissime intuentur. Hoc enim amicum, & salutare omnibus nauigantibus sydus, quoties in Arctoo polo copio-

sa diffundit radios, toties gratissima malacia, & tranquillitatis regnant Alcedonia. Vastissimum ego, non ita pridem, Philosophicarum, difficultatum, emensus sum pelagus, in quo varia opinionum intellectui meo occurrebant monstra, diuersarum controuersarum horrida syrtis, in diuersas fluctuantem trahabant partes, & ad quem collisandum erat scopum, suspensum meum reddebant animum. Dum igitur periculosa plenum opus aleæ tracto, & diuersarum abripior cogitationum fluctibus, ex insperato occurrunt mihi clarissima Illustrissima Familia Tua signa; tres Solea, securâ munita & ornate cruce, tanquam lucidissima sydera in Lechiaco cælo suauiter micantia. Horum ego beneficio recreatus aspectu, & quasi erectus, sepositis curis, exoptatam tandem votorum & desideriorum meorum tetigi metam, dum Te Illustrissime & Reuerendissime Antistes, Mecanatem & Patronum, mea Philosophica velitationis inueni. Solida & non bracteata totum defero felicitati, mihi talem, dum in Stagyriceam descendendo decertaturus orchestram obtigisse Agonotheten, cui natura omnium mater, insignes conuoluit dotes, ut comitas in vultu eluceat, candor in verbis, ac in amabili consuetudine affabilitas, tanquam Charis habitet. Multa præterea me, ad deferendum debita obseruantia tributum, & ad labores Philosophicos dicandos impulere causa, eaq; nec parua, & graues. Iam splendor magni nominis, & peruerusta Illustrissimi generis tui claritas, quam luculenter gentilitia insignia, tres solea, cruce obarmata exprimunt. Solea inquam illa, non fabulosam Hypocrenem, fictitium st-

lud ingeniorum profluvium, sed suavissimam dicendi ubertatem, ori tuo cultissimo
 ingenitam ostentant. Solea illa tres, gravitatem in consilijs dandis, constantiam in
 agendo, & in supplantandis perturbationibus, inuictum immobilemque, designant ani-
 mum. Crux autem gentilitia tanquam quoddam Ancyle cœlitus delapsum, certissi-
 mum defert felicitatis monumentum, IN HOC SIGNO VINCES. Iam eminentissimi di-
 gnitas officij pellexit me, quam ita gnauiter promoues, ut Serenissimus ac Potentissi-
 mus IOANNES CASIMIRVS, REX Poloniarum & Sueciæ, tuam longo vsu
 comparatam in rebus experientiam, prudentiam, dexteritatemque, magna vocis ora-
 culo sapius commendârit, & ad sigillum Regni promouit: ut non minus sacrosan-
 ctas Regni leges tuereris; quam Reipub. nunquam desituram obsignares perennita-
 tem. Iam magnarum possessio virtutum inuitauit, scilicet; integritas vita, quasi
 Cygnea? Sanctimonia Solida, candor verè columbinus, inflammatum in Deum stu-
 dium, plurimaque Pontificiâ maiestate non indigna specimina. Iam doctrina præstan-
 tia, cuius testis est, vel ipsa Polonia, dum negotia Reipub. grauissima, singulari Tuâ
 prudentiâ pertractas, & ad fortunatum deducis terminum. Testes & ipsi à diuersis
 Regibus ac Principibus submissi Legati, quibus pro gloria S. R. Maiestatis, & nomi-
 nis Poloni prudentissime respondisti, & in fœderibus cum Sueco contrahendis animo-
 se egisti. Iam pronus in literas Virosque literatos animus duxit, cum eosdem Heroicis
 adornas liberalitate, amplissimus cumulas honoribus, & ingenia ingenua, insigni com-
 plecteris beneuolentiâ, usque aditum & aurem præbes facilem. Iam insuper firmam
 animo meo indidit spem Illustrissime Antistes, tuum in viridi ætate Studium, quod
 in Alma Academia Cracouien, pietatis auita, & omnium scientiarum ornatissimo
 Prytaneo impense collocabas: in ea nihil defuerat, ad culturam felicissimi ingenij Tui
 quoties generosam mentem siue humanioribus, siue altioribus consecrâras discipli-
 piis. Excubabas semper ad splendidissimam Sapientia arcem, ut aliquandò in pu-
 blicam Reipublicæ lucem prodires. Hæ ferè sunt, quæ me ad dedicandum hoc linte-
 rarium munus, in Stagyritica elaboratum officina, impulere causa. Multo tamen
 plures occurrunt, ad celebrandum nomen Tuum insignes occasiones, sed consummatâ
 Panegyristis, Heroicorum facinorum tuorum expressas Icones, serâ posteritati admi-
 randas relinquo. Quod superest, me Tuum Illustrissime Antistes clientem obsequen-
 tissimum gratiâ & Patrocinio, ut deceat quidem tantum Patronum, erige, cuius tutela
 me, meaque omnia Studia, obsequia, propensiones, labores, ipsumque, præsentem Terro-
 nem difficultatum Philosophicarum Libris de Ortu & Interitu, Animasticis, & Me-
 taphysicis ornatum, perquam submisit subijcio & dedico.

Illustrissimæ & Reuerendissimæ,

Celsitudinis Tuæ,

Humillimus & Obsequentissimus,

Cliens IOANNES CEBVLSKI

TERNIO

V Generatio Substantia-
 lis, per quam fit tum forma cum sua
 vnione, tum natura totalis, & supposi-
 tum; cuius subiectum est materia prima
 nudè sumpta: opposita corruptioni, re-
 quirens præuias alterationes: nutritio-
 nem & augmentationem secum trahens:
 agentibus creatis, mutuo in se reagenti-
 bus, tam simplicibus quam mixtionibus ob-
 noxijs, debitum temperamentum requi-
 rentibus: ac ijs, quæ animam vegetati-
 uam cum suis potentijs; sensitiuam cum
 sensibus Internis & externis; atque Ratio-
 nalem cum intellectu Agente & possibili,
 mediantibus speciebus impressis, suas
 intellectiones eliciente, habent: liberâ
 voluntate gaudentibus, etiam Metaphy-
 sicæ considerationi subiectis, quæ specu-
 latur ens vt ens, tam species, quam dif-
 ferentias transcendens: essentiam, existen-
 tiam, & subsistentiam realem habens, atque
 passiones veras, de se demonstrabiles: DE-
 VM, & Angelos esse naturali ratione osten-
 dens, competat necne?

A

TER-

TERNIONIS MONAS PRIMA

DE

Ortu & Interitu, CONCLUSIO I.

Generationem Substantialem, quæ primariò ordine executionis terminatur ad ultimam dispositionem; Secundariò verò in eodem ordine, ad formam substantialem, & defacto dari, & possibilem esse contra Antiquos Philosophos sustinemus.

COROLLARIA

- I. Hæc, rectè definitur ab Aristotele, quòd sit mutatio totius in totum, nullo sensibili manente vt Subiecto eodè.
- II. Non est tamen essentialiter mutatio, cum sine hac dari possit, vt fit dum comburuntur Species Sacramentales; licet ordinariè & connaturaliter loquendo, mutationem inuoluat.
- III. Neq; est actio distincta à tota alteratione præcedenti, & terminata immediatè ad substantiam.
- IV. Sed essentialiter considerata, consistit solùm in pura quadam naturali resultantia, formæ Substantialis, ex Materia prima, cui vnitur; in ratione vetò actionis, est actio ultimò dispositiua.
- V. Vnde licet ista tria, generatio, alteratio, corruptio, sint vna actio; habent tamen diuersas realiter mutationes.

CONCLUSIO II.

Cum per generationem Substantialem fiat, tum forma cum sua vnione; tum natura totalis, tum suppositum ex natura totali & subsistentiâ constitutum: tum deniq;

deniq; compositum ex supposito & existentia; ideo illi tanquam veræ actioni, corresponder duplex terminus, Qui & Quo.

COROLLARIA

- I. Terminus Qui, generationis Substantialis, simpliciter primarius in intentione, est totum Substantiale existens, hoc est compositum, ex supposito & existentia.
- II. Terminus autem generationis Qui, primarius in executione, est suppositum, constans ex Natura totali & Subsistentiâ.
- III. Natura totalis seu compositum Physicum ex Materia & forma precisè, solùm est terminus formalis totalis, Quo Generationis, primarius in intentione.
- IV. Forma substantialis, solùm est terminus formalis Quo partialis, Generationis.
- V. At verò proprietates siue accidentia, aut essentialiter, aut saltèm connaturaliter genito debita, sunt terminus secundarius Generationis.

CONCLUSIO III.

Subiectum Generationis Substantialis, tam passiuè, quam, actiuè sumptæ, aliud est mutationis, vt Materia prima: aliud productionis, vt forma Substantialis; quæ educitur de potentia Materiæ: aliud denominationis, vt ipsum compositum.

COROLLARIA

- I. Subiectum generationis passiuè sumptæ, non est Materia prima informata formâ corporeitatis.
- II. Neq; ipsum totum compositum de nouo genitum, cum hoc non possit esse commune vtriq; termino mutationis.
- III. Neq; forma Substantialis educta de potentia Materiæ per generationem, & in ipsa Materia immediatè recepta.
- IV. Sed immediatum Subiectum generationis Substantialis, est Sola Materia denudata ab omni accidente.
- V. Nihilominus, accidentia recepta in toto composito, & dimanantia à forma, in genere Causæ efficientis disponunt Materiam ad generationem.

CONCLUSIO IV.

Sicut generationem; ita & corruptionem ipsi oppositam, natura intendit; cui diuersus terminus *Qui*, & *Quo*, correspondet.

COROLLARIA

- I. Corruptio Substantialis, est transitus Materię ab esse formę Substantialis, ad non esse eiusdem in Materia.
- II. Vnde terminus *Qui* seu *Quod* corruptionis Substantialis, est non esse compositi præexistentis.
- III. At verò terminus formalis *Quo* totalis, eiusdem, est non esse naturę totalis illius, partialis verò est non esse formę in Materia.
- IV. Corruptio Substantialis est simul Naturalis, & non naturalis, iuxta diuersam considerationem, nulloq; modo, per se intenditur à Natura particulari, sed tantum ab vniuersali.
- V. Hinc corruptio vnius, est causaliter & concomitantes generatio alterius: Quocirca in corruptione Substantiali fit resolutio vsq; ad Materiam primam.

CONCLUSIO V.

Alteratio adæquatè diuisa, in alterationem specialiter dictam, intensiorem, & remissionem, datur per se ad Solas qualitates tertię speciei.

COROLLARIA

- I. Alteratio est transmutatio, per quam manens Subiectum Sensibile idem, transmutatur in passionibus.
- II. Motus alterationis propriè dictus, est continuus, tam ex parte Subiecti, quam ex parte termini.
- III. Intensio qualitatis, fit per additionem modi, maioris radiationis in Subiecto.
- IV. Datur intensio qualitatum per antiperistasis, quę causatur à contrario circum obliſtente.
- V. At verò intensio per reflexionem & refractionem, fit ab ipso principali agente, à lumine medij terminato, ipsiq; vnito.

CONCLUSIO VI.

Nutritio tam actiua, quàm passiuā, ad conseruationem viuētis per generationem producti requisita, datur in rerum natura, quę sicut & augmentatio, est motus continuus successiuè fieri natus.

COROLLARIA

- I. Nutritio est reparatio viuētis, per conuersionem alimenti, in Substantiam aliti, reperiturq; in solis viuētibus.
- II. Nutritio actiua consistit in illa alteratione, per quam, alimentum virtute potentię nutritiue, & animę, disponitur ad hoc vltimò, vt conuertatur in substantiam aliti.
- III. At verò passiuā nutritio, est transitus, alimenti, in Substantiam viuam aliti, ex nutritione tamen, solum quatuor principales humores producuntur.
- IV. Terminus *Qui* nutritionis, est ipsum suppositum nutritum; Terminus autem formalis *Quo*, est ipsa substantia viuā partialis, per calorem naturalem, & potentiam nutritiuam producta, & vnita cum toto; non tamen vt est pars formalis, sed secundum illud substantiale, quod ex se dicitur, ratione cuius totum est capax nouę partis quantitatis.
- V. Vt autem nutritio sit facilior, debet in cibo pensari eius natura, qualitas, quantitas, & necessitas sumentis.

CONCLUSIO VII.

Augmentatio, quę est motus ad maiorem quantitatem, propriè sumpta solis viuētibus competit.

COROLLARIA

- I. Viuens augetur secundum omnes suas partes aliquotas; non tamen proportionales, aut porosas, nisi impropiè.
- II. Augmentatio strictè sumpta, non durat toto vitę tempore, sed tantum ad determinatum tempus.
- III. Et quidem in homine, durat ad Vigessimum quintum annum; tempus verò statūs seu conseruationis, ab anno 25. vsq; ad 50. insuper tempus diminutionis à 50. vsq; ad 80.

- IV. Viuens non solum toto tempore augmenti; sed etiam toto tempore vitæ manet idem numero.
- V. Quantæ autem staturæ futurus sit homo, facilè, ex eius quinquennio cognoscitur, quod teste Aristotele, dimidium futuræ magnitudinis continet.

CONCLUSIO VIII.

Agens creatum, mutuò à passio reagenti, repati natum, non potest actione alteratiuâ agere in passum, sibi & in qualitate, & in gradu, & in conditionibus agentis omninò simile.

COROLLARIA

- I. Et ideò requiritur, vt passum saltem in gradu sit dissimile agenti, & imperfectius illo.
- II. Non est tamen necesse, vt agens & passum distinguantur supposito; sed sufficit in eodem supposito, distinctio virtualis partium.
- III. Quando agens naturale, non æqualiter applicatur, omnibus partibus passii, tunc agit vniformiter difformiter in suam Sphæram.
- IV. Inter agentia contraria, communicantia secum in Materia, datur reactio & repassio.
- V. Pars tamen repassa, non mouetur simul duobus motibus contrarijs, sed vnico duntaxat.

CONCLUSIO IX.

Mistio, quæ est miscibilium alteratorum vnio, non tantum ex 4. Elementis, sed etiam ex quibuscunq; alijs miscilibus, naturaliter possibilis, est, & defacto datur.

COROLLARIA

- I. Causa mistionis sunt Sol. cœli, & astra, aliæq; causæ superiores,
- II. Elementa non manent actu & formaliter in misto, sed solum virtualiter.
- III. Etiam inter liquores habentes contrarias qualitates, potest dari vera mistio; secus inter liquores non habentes contrarias qualitates.

IV.

- IV. Elementum est illud corporum, in quod alia corpora diuiduntur, quod inest potentiâ, aut actu; ipsum autem est indiuisibile, in diuersa specie.
- V. Quaternarius elementorum numerus, rectè assignatur, suntq; composita ex Materia & forma, & omninò inter se specie distincta.

CONCLUSIO X.

Inter Elementa per primas qualitates mutuò in se agentia, datur adinuicem transmutatio.

COROLLARIA

- I. Quodlibet Elementum, potest ex quolibet immediatè generari; facilior tamen est transitus inter Elementa symbola.
- II. Licet ex duobus Elementis symbolis ad inuicem corruptis, non possit generari tertium Specie distinctum, potest tamen ex dissymbolis.
- III. Cæterum, vt vnium elementum in aliud secundum se totum conuertatur, bono vniuersi repugnat.
- IV. Primæ qualitates sunt tantum quatuor, eaq; positivæ & actiuæ; licet non omnes æqualiter: binæ vniciq; Elemento, conueniunt in summo gradu.
- V. Qualitates symbolæ, non solum elementorum, sed etiam mystorum sunt eiusdem speciei.

CONCLUSIO XI.

Temperamentum, quod in mediocritate primarum qualitatum consistit, rectè diuiditur in temperamentum, ad iustitiam, quod aliud est cholericum: aliud sanguineum, aliud phlegmaticum, aliud melancholicum: & temperamentum ad pondus.

COROLLARIA

- I. Temperamentum ad iustitiam, possibile est naturaliter, & creditur fuisse in Christo Domino, & BEATA MARIA VIRGINE, vsq; ad agonem.
- II. Temperamentum verò ad pondus, tam in homine, quam in quocunq; alio corpore mixto: naturæ vnibus dari non potest.

B 2

III.

- III. Corporis humani temperamentum, & constitutio optima est, cæterisq; longè præstantior.
- IV. Ad excellentiam ingenij atq; sapientiam, melancholicum temperamentum est optimum: nisi forsan nimis abundet atra bili, admodum sicca, frigida, densa, & feculenta.
- V. Temperamentum verò sanguineum, non tam est promptum ad ingenij solertiam, cholericum verò promptum, sed caret maturitate ad iudicandum, & firmitate atq; constantiâ ad retinendum. teste Galeno.

T E R T I O N I S M O N A S S E C U N D A De Anima.

C O N C L U S I O XII.

Anima in Communi, rectè diuiditur, in vegetatiuam, Sensitiuam, & Rationalem, tanquàm genus in suas species.

C O R O L L A R I A

- I. Eius definitio essentialis est, quòd sit actus primus corporis Physici, organici, potentia vitam habentis.
- II. Descriptiuè verò est id, quo viuimus, & sentimus, & mouemur, & intelligimus.
- III. Licet autem tres solum animæ sint; gradus tamen viuentium sunt quatuor; vegetatiuum, sensitiuum, Locomotiuum, & intellectiuum.
- IV. Vnde omnis anima secundùm quemcunq; gradum sibi identificatum, est actus verè informans.
- V. In quolibet autem viuente, vnica solum est anima, ita vt etiam diuinitus plures sint in impossibiles.

C O N C L U S I O XIII.

Potentia animæ, in Communi sunt quinque; Vegetatiua, Sensitiua, Appetitiua, Locomotiua, & Intellectiua, quæ tam ad actus, quàm ad Obiecta dicunt ordinem.

C O R O L L A R I A

C O R O L L A R I A

- I. Potentiæ omnes, realiter distinguuntur ab anima, & à seipsis.
- II. Ordine naturæ, potentia Sensitiua sunt priores vegetatiuis, & intellectiua sensitiuis; quæ prioritas attenditur penes perfectionem, & magis immaterialiorem modum attingendi Obiecta.
- III. Ordine verò generationis; quatenus ab imperfectis ad perfecta proceditur, potentia vegetatiua sunt priores sensitiuis, & sensitiua intellectiuis.
- IV. Istæ potentia, desumunt suam vnitatem & distinctionem specificam ab actibus & obiectis adæquatis, formaliter sumptis, sed solum extrinsecè.
- V. At verò intrinsecum esse cuiusuis potentia specificum, desumitur ex ordine essentiali, quem aliqua potentia dicit ad certam seriem Obiectorum, ad quam solum & non aliam ferri nata est.

C O N C L U S I O XIV.

Anima vegetatiua, tam operationes proprias, quàm potentias, easq; alias principales, alias ministrantes sibi vendicat.

C O R O L L A R I A

- I. Anima vegetatiua in ordine entitatiuo, est actus primus corporis, Physici organici, potentia vitam habentis; in ordine autem operatiuo, est principium radicale vegetandi vitaliter.
- II. Propriae eius operationes sunt, nutritio, augmentatio, & generatio; & idèd ei soli, & omni conueniunt.
- III. Potentiæ principales istæ, nutritiua, augmentatiua, & generatiua, meritò illi attribuuntur. Potentiæ verò ministrantes sunt istæ quatuor: Attractiua, Retentiua, Concoctiua, & Expulsiua.
- IV. Materia remota potentiarum animæ vegetatiua, est alimentum, quod debet esse Substantia mixta, neq; omnino similis, neq; omnino dissimilis viuenti; at verò materia proxima est sanguis.
- V. Potentia nutritiua, distinguitur realiter tum à calore naturali, tum à temperamento primarum qualitatum.

CONCLUSIO XV.

Sensus est merè passivus per ordinem ad sua Obiecta, à quibus recipit species intentionales; cuius sensibile aliud est proprium, aliud commune.

COROLLARIA

- I. Sensus non fallitur per se circa proprium sensibile etiam secundum particulares rationes consideratum, nisi per accidens: At verò circa sensibile commune, fallitur tam per se, quàm per accidens.
- II. Vehemens sensibile ut agens naturale, per se directè lædit organum sensus, & ipsum sensum.
- III. Non solum ratione Specierum intentionalium, sed etiam ratione sensationis, quæ fit medijs prædictis speciebus, læditur sensus primariò, secundariò organum.
- IV. Sensibile immediatè positum super sensum, impedit sensationem; quod si sit commune, non imprimat in sensu speciem distinctam, à specie proprii sensibilis.
- V. Obiectum existens modo diuisibili & connaturali, non potest naturaliter percipi à sensu indiuisibiliter existente; obiectum tamen indiuisibiliter existens, percipi sensu, de potentià absoluta, non implicat.

CONCLUSIO XVI.

Sensus externi quinque tantum sunt: Auditus, Visus, Olfactus, Gustus, Tactus; quorum unicuique proprium Obiectum, non nisi per species intentionales, perceptibile; medium, & organum, à natura, concessum est.

COROLLARIA

- I. Obiectum adæquatum Visus, est visibile, coalescens ex luce & colore: subiectum verò est pupilla, & nervi optici potissimum in illa parte ubi coniunguntur. Vnde visio fit per intus sumptionem, propter quod oculus non est planus, sed conuexus, ut species per medium colligat.
- II. Obiectum adæquatum Auditus, est sonus; medium Aer & aqua; sensorium seu organum immediatum aer innatus, ubi coniungitur nervis auditorijs.
- III. Obiectum Olfactus est odor, qui est qualitas secunda, orta

orta ex temperamento primarum, in qua siccum comprehendit humidum; organum eius sunt mamillæ carunculares in illis animalibus, quæ respirant.

- IV. Obiectum Gustus est sapor, qui fit à sicco terrestri in humido: sensus iste non habet medium extrinsecum, sed tantum intrinsecum: cuius sensorium adæquatum est lingua; immediatum verò, sunt nervi molliores, per spongiosam, linguæ partem sparsi, & ad palatum usque protensi.
- V. Tactus, qui solum potest sentire qualitates excellentes, idque non percipias, sed per species intentionales, pro obiecto adæquato habet tangibile; pro organo autem, nervos diffusos per totum corpus.

CONCLUSIO XVII.

Præter sensus externos, dari alios sensus interiores, ut Sensum communem, Imaginationem, Æstimationem, & Memoratiuam, docet experientia in varijs animalibus, quæ obiecta absentia etiam in somnijs percipiunt, qui in cerebro sua organa habent.

COROLLARIA

- I. Sensus interni, non tantum à sensibus exterioribus, sed & inter se, realiter distinguuntur.
- II. Proprium munus sensus interni est, diiudicare obiecta sensuum externorum, quodnam sit alicui proprium, & percipere sensationes eorundem.
- III. Iudicium istud, quod sensus internus facit, inter obiecta sensuum externorum, non fit per aliquam compositionem unius ad alterum, sed per simplicem cognitionem ipsius diuersitatis, quatenus v. g. album & dulce, ut diuersa cognoscit.
- IV. Præter sensum communem, quo nullum animal etiam imperfectissimum caret; datur in omnibus animalibus, aliquis sensus internus, licet non in omnibus æque perfectus.
- V. Somnia pertinent ad sensum internum, potissimum ad imaginationem.

CONCLUSIO XVIII.

Anima rationalis, quæ est forma corporis humani, est substantia Spiritualis, & incorruptibilis, quæ à solo Deo immediatè per creationem fit.

COROLLARIA

- I. Anima rationalis est actus Substantialis, verè informans; naturâ suâ indiuisibilis.
- II. Non producitur à virtute seminali, neq; ab aliquo Agente naturali, etiam Angelo.
- III. Neq; præcedit corpus, hoc est; non creatur ante vltimam dispositionem materiæ, ad eius vnionem requisitam.
- IV. Sed creatur simul cum corpore, puta in eo instanti, in quo vnitur corpori.
- V. Anima rationalis, etiam in vera sententia Aristotelis, est verè immortalis, cuius immortalitas naturali ratione demonstrabilis est.

CONCLUSIO XIX.

Intellectus humanus, diuiditur in Agentem & Possibilem, tanquam in duas facultates animæ rationalis, inter se realiter distinctas, productiuas & receptiuas specierum intelligibilium; & comprehendentes tam memoriam intellectiuam, quam intellectum practicum & speculatiuum, rationem superiorem & inferiorem.

COROLLARIA

- I. Intellectus Agens, est potentia Spiritualis animæ nostræ inherens, productiua specierum intelligibilium; non tamen intelligit.
- II. Præcipuum munus intellectus agentis est, illuminare phantasmata: quæ illuminatio, non fit per productionem luminis in phantasmatis, sed per eleuationem & assumptionem eorundem, ad producendas in intellectu possibili species intelligibiles.
- III. Ad productionem specierum intelligibilium, intellectus Agens vt causa principalis efficiens; phantasma verò illuminatum, vt instrumentum, immediatè concurrunt; cæterum ad species intelligibiles expressas, solum mediatè.
- IV. Intellectus Possibilis, pro obiecto adæquato extensionis, habet verum in tota sua latitudine; pro obiecto verò in-

tenfionis, pro hoc statu, solam quidditatem materialem, vt abstractam à conditionibus materialibus indiuiduantibus.

- V. Memoria intellectiua, similiter intellectus practicus & Speculatiuus, Ratio superior, & inferior, sunt eadem realiter potentia, solis officijs diuersa.

CONCLUSIO XX.

Dantur Species impressæ tam sensibiles, quibus sensus externi & interni vtuntur, ad eliciendas suas sensationes; quam intelligibiles, quibus intellectus eget, ad eliciendas suas intellectiones.

COROLLARIA

- I. Species intelligibilis recipitur in anima, & concurrat actiue ad intellectionem.
- II. Species interna sensibilis, per neruos sensorios diffusa, recipitur in organo sensus interni. At verò Species externa sensibilis, diffusa ab Obiecto per medium, in solo organo cuiq; sensu proprio.
- III. Species intelligibiles, quæ immediatè fiunt per abstractionem & Virtutem intellectus Agentis, non repræsentant formaliter & directè singularia materialia, sed solum naturam & quidditatem materialem, abstractam à conditionibus materialibus; indirectè tamen & Virtualiter repræsentant.
- IV. Nihilominus, Species intelligibiles, relictæ ex præcedenti intellectione, per quas arguitiue & indirectè cognoscuntur Singularia Materialia, possunt formaliter & directè esse repræsentatiuæ illarum.
- V. Vnde potentia cognoscitiua, fit per identitatem ipsa species formaliter sumpta, in esse intelligibili: imò & ipsa res cognita, sub modo essendi cognoscibili & repræsentatiuo.

CONCLUSIO XXI.

Intellectio non est qualitas, sed est vera actio intellectus possibilis, naturaliter pendens ab operatione phantasiæ, comprehendens dictionem seu productionem verbi.

COROLLARIA.

- I. Verbum mentis habet rationem Obiebi *Quo, & Quod*, distinguiturq; realiter ab intellectione vtres à re.
- II. Intellectio cum dictione seu productione Verbi, est eadem operatio adæquatè sumpta, sola formalitate ab eadem distincta.
- III. Per quamlibet intellectionem creatam, exceptâ solâ Visione beatificâ, producitur verbum.
- IV. Intellectus pro hoc statu, per species abstractas à phantasmatis, non terminatur directè ad singularia materialia, sed solum indirectè, & per quandam reflexionem, idq; solum confusè.
- V. Intellectus noster pro hoc statu nihil intelligit, nisi per conuersionem ad phantasmata: & ideò etiam damnati post resurrectionem, omninò taliter intelligent; secus de beatis censendum.

CONCLUSIO XXII.

Præter appetitum Sensitiuum, datur in nobis appetitus intellectiuus, qui notitiam intellectus sequitur, & dicitur voluntas.

COROLLARIA.

- I. Appetitus sensitiuus, est principium elicitium actus vitalis, tendentis in formam cognitam sensu: intellectiuus verò, est potentia passiuua vitalis, nata moueri ab apprehenso.
- II. Appetitus intellectiuus, qui est idem cum voluntate, realiter distinguitur ab appetitu sensitiuo.
- III. Voluntas nostra est omninò libera in suis actibus, cuius libertatis radix, est indifferentia iudicij.
- IV. Voluntas nostra pro hoc statu, necessariò necessitate quoad specificationem, tendit in bonum in communi; circa beatitudinem tamen in particulari, est libera, tam quoad specificationem, quam quoad exercitium: licet in patria quoad vtrumq; necessitetur.
- V. Intellectus est simpliciter perfectior voluntate; voluntas verò secundum quid, est perfectior intellectu.

TER-

TERNIONIS MONASTERTIA

De Rebus Metaphysicis

CONCLUSIO XXIII.

Metaphysica, cuius considerationi omnia entia subijciuntur, est scientia speculatiua entis realis, vt sic; secundum, quidditates seu rationes à Materia abstractas, Deo & creaturis, Substantiæ & accidenti communes.

COROLLARIA.

- I. Metaphysica est vna Scientia specie infimâ; simul tamen est vera, simpliciter, & propriè dicta Sapientia.
- II. Obiectum eius adæquatum, est Ens propriè dictum, re-duplicatiuè sumptum.
- III. Deus, & Substantia immobilis, solum sunt Obiecta partialia; Ens verò reale commune entibus, per accidens, licet pertineat ad Obiectum Metaphysicæ considerationis seu communitatis, non est vera Species Obiecti eius, per se considerabilis.
- IV. Metaphysica considerat quidditates rerum omnium, non solum in Vniuersali, sed etiam in particulari.
- V. Non tamen quoad prædicata propria & Specifica, sed secundum scibilitatem sibi propriam.

CONCLUSIO XXIV.

Ens aliquando sumitur participialiter, aliquando abstractissime & nominaliter; interdum completè, interdum incompletè.

COROLLARIA.

- I. Ens participialiter seu adiectiuè sumptum, est aliquid habens actualem existentiam, vel realitatem actualem, vel realem actum essendi.
- II. Ens abstractissimum nominaliter seu Substantiuè acceptum, est ratio essendi prædicabilis de omni eo, quod non est nihil.
- III. Ens completum seu concretè sumptum, est id, quod habet essentiam realem: seu est id, cui non repugnat existere: seu est id, quod primò in se formaliter non est nihil.

- IV. Ens cōpletum non potest prædicari formaliter de entitate, sicut neq; de essentia, aut existentia, aut quavis differentia formaliter accepta.
- V. Vnde quando Scotus negat, ultimas differentias esse entia, loquitur de Ente completo, quod ipse ponit uniuocum; non autem de ente abstractissimo.

CONCLUSIO XXV.

Ens abstractissimum contrahibile ad sua inferiora, tam species, quam differentias transcendit, in illisq; intrinsecè ac formaliter includitur.

COROLLARIA

- I. Ens non contrahitur ad sua inferiora per modum compositionis Metaphysicæ: ita, ut ex Ente & differentia, v. g. per seitate, fiat compositum Metaphysicum, resolubile in duos conceptus, adæquatè & vtrinq; à se distinctos.
- II. Ens contrahitur ad sua inferiora, per modum expressioris conceptionis, ita ut vnus idemq; formaliter conceptus obiectiuus, sit differentia simul & simul Ens, solumq; distinguatur ex modo cognoscendi.
- III. Ens abstractissimum, tam de suis Speciebus, quam de differentijs, tanquam formaliter sibi identificatis, quidditatiuè ac essentialiter prædicatur.
- IV. Ens abstractissimum passiones formaliter sumptas, seu vere sunt passiones, non transcendit formaliter, neq; de illis quidditatiuè prædicatur in primo modo dicendi per se.
- V. Ens tamen completum, non transcendit formaliter differentias.

CONCLUSIO XXVI.

Existencia actualis in omnibus rebus creatis; distinguitur realiter ab eiusdem essentia, tanquam res à re.

COROLLARIA

- I. Essentia respectiuè sumpta, in ordine ad effectus, optimè sic describitur: est radicale principium actionum ac proprietatum; in ordine verò ad nostram cognitionem accepta, est id, quod primò conceptibile est in aliqua re: tandem absolute spectata, est id, in quo, & per quod, vna quæq; res habet primum actum essendi.

II. Essen

- II. Essentia creatæ, ante existentiam, nullum habent actuale esse in seipsis ab æterno, extra intellectum diuinum: neque vllum intrinsecum esse intelligibile, productum ab intellectu diuino: possunt tamen dici, habere ab æterno in mente Dei, esse intelligibile actu.
- III. Existencia in Comuni sic describitur, est vltima & substantialis actualitas entis; in particulari verò existencia creata, est terminus Substantialis, quo res tanquam vltima actualitate posita extra causas, primariò completur, & terminatur. Tandem existencia diuina, est ratio prima, per quam formaliter Deus est actu, ex vi essentia suæ.
- IV. Existencia creata, & diuina, differunt solùm inter se formalitatibus: quia existencia diuina connotat essentiam, ex qua necessariò fluit; existencia verò creata, connotat causam, à qua contingenter producitur.
- V. Existencia Substantia creatæ, non est accidens prædicamentale, potest tamen dici accidens prædicabile.

CONCLUSIO XXVII.

Quælibet res creata, tam Substantia, quam Accidens, tam composita, quam simplex, in quantum est Ens actu, habet suam propriam existentiam, à causa principali, aut etiam instrumentali productam.

COROLLARIA

- I. Accidentia habent propriam existentiam accidentalem, distinctam realiter ab existentia Substantia; quæ tamen non est actualis inhærentia accidentis.
- II. In composito Physico, non sunt plures existentia partiales, sed vnica totalis, quæ totum compositum primariò, reliquæ verò omnes partes, tam essentielles, quam integrales, etiam realiter inter se distinctæ, secundariò existunt.
- III. Etiam in homine est Vnica existencia, quæ primariò conuenit animæ rationali, ut propria, secundariò Materiae, & toti composito.
- IV. Propria, principalis, & proxima causa efficiens existentia, omnium creaturatum, est solus Deus.
- V. Existencia creata rerum, quæ non creantur, immediatè à Solo Deo producitur principaliter; à causis verò secundis, solùm instrumentaliter.

CONCLUSIO XXVIII.

Ens quatenus Ens habet veras passiones, de se à prima Philosophia demonstrabiles, & aliquo modo à se distinctas, videlicet, vnum, verum, bonum.

COROLLARIA.

- I. Istæ enumeratæ passiones entis, sunt veræ & reales, & superaddunt aliquid reale enti; licet sola ratione ab illo distinctum.
- II. Inter passiones entis; nullus datur ordo, aut prioritas temporis, neq; naturæ; loquendo tamen de prioritate rationis, seu ex modo concipiendi, hic ordo inter illas seruari debet vt primò loco ponatur vnum, secundò verum, tertio bonum.
- III. Passiones entis non distinguuntur ab Ente realiter, neq; modaliter, sed sola ratione ratiocinata.
- IV. Passiones entis nihil aliud sunt, quàm secundarij conceptus Entis; necessariò connexi & conuertibiles cum primò.
- V. Passiones Entis non causantur ab ente realiter, & Physicè, sed ad summum virtualiter, quemadmodum & essentia diuina, dicitur causa virtualis suorum attributorum.

CONCLUSIO XXIX.

Vnum est primaria passio Entis, quæ solam negationem diuisionis adit supra Ens.

COROLLARIA.

- I. Vnitas formaliter non est aliquid positium, substans negationi multitudinis.
- II. Negatio diuisionis, seu indiuisio, quam vnum addit supra Ens, dicitur esse vera negatio, non autem positium quid.
- III. Vnum non dicit negationem distinctionis, neq; diuisibilitatis in se, neq; dicit quamcunq; negationem pluralitatis, sed negationem pluralitatis, seu multitudinis directè sibi oppositæ.
- IV. Vnum præter dictam negationem diuisionis in se, vel à se, non connotat diuisionem ab alio, si sermo sit de diuisione actuali.
- V. Vnum

- V. Vnum præter negationem diuisionis à se, vel in plura se, non dicit negationem identitatis cum alio, vel identitatem secum.

CONCLUSIO XXX.

Principium indiuiduationis, aliud est Materiæ primæ, aliud formæ Substantialis, aliud compositi, aliud accidentium, aliud Substantiarum, seperatarum completarum.

COROLLARIA.

- I. Materia prima non est seipsa indiuidua, sed indiuiduatur à quantitate, seu per ordinem ad quantitatem.
- II. Forma Substantialis, non est seipsa indiuidua, sed quælibet, (nequidem humanâ exceptâ) indiuiduatur radicaliter à materia, formaliter verò per ordinem intrinsecum & essentialem, ad Materiam indiuiduam, illam duntaxat, quam vel primò informauit, vel apta producta est informare.
- III. Materia prima Signata quantitate, seu præhabens per modum radice, hanc potius quantitatem, quàm illam, est primum principium indiuiduationis compositi Physici.
- IV. Omnia accidentia (exceptâ quantitate) tam completa, quàm intentionalia, indiuiduantur à suo Subiecto extrinsecè, intrinsecè verò ab ordine, què dicunt ad Subiectum: Quantitas autem, vt dicit determinatum situm suarum partium, indiuiduatur à seipsa; secundum alias verò rationes, etiam vt dicit extensionem partium Substantiæ, indiuiduatur à Subiecto.
- V. Substantiæ Spirituales completæ, vt sunt Angeli, indiuiduantur à seipsis, seu per suas differentias specificas, per quas gradus Substantiæ Spirituales genericus, immediatè contrahitur ad hoc, & ad aliud indiuiduum Angelicum. Vnde differentia indiuidualis in Substantijs Spiritualibus, non dicit aliquid reale, supra naturam specificam, re aut ratione distinctum, à differentia specifica.

CONCLUSIO XXXI.

Veritas alia est transcendentalis seu in essendo, alia in repræsentando, seu formalis.

COROLLARIA.

- I. Veritas transcendentalis, est ipsum Ens conforme, aut potius conformabile intellectui; rem vt est, intelligenti; estque vera & adæquata passio entis.
- II. Veritas transcendentalis, non est pura negatio falsi; neque sola relatio rationis; neque denominatio extrinseca; est autem primario & principaliter conformabilis intellectui diuino, secundo intellectui creato.
- III. Veritas transcendentalis, non est quid conflatum, expositiua entitate, & respectu rationis.
- IV. Veritas formalis est conformitas, & adæquatio conceptus formalis, ad conceptum Obiectiuum, seu intellectus ad rem.
- V. Veritas formalis non consistit in pura relatione rationis, neque in ipsa entitate iudicij, cum connotatione talis Obiecti, hoc est; aliter se non habentis.

CONCLUSIO XXXII.

Bonitas transcendentalis, rectè explicatur per conuenientiam radicalem, seu esse conueniens voluntati; siue appetitui: seu consistit in perfectione rei, radicaliter appetibili.

COROLLARIA.

- I. Ratio boni non consistit in relatione rationis, neque est relatio realis, solumque includit ordinem transcendentalem ad appetitum, qui ordo non distinguitur ab ipsa re, quæ refertur.
- II. Hæc ratio conuenientie, potissimum attenditur ad primam & increatam Dei voluntatem: quia hæc est regula & mensura bonitatis create.
- III. Ad rationem conuenientie radicalis, consequitur appetitio passiva, seu appetibilitas actualis, vt proprietate eius, in qua fundatur relatio rationis, quam dicit bonum ad appetitum; & appetitio actiua, seu actus appetitus, in qua fundatur relatio realis illius ad bonum.
- IV. Bonum alteri, seu conueniens, qua tale est, non est proprie attributum entis: neque bonum in se, siue perfectum absolute sumptum, & sine ordine ad appetitum, nisi ad summum fundamentaliter, vt potè fundamentum & radix appeti-

appetibilitatis: cum ex eo res appetibilis sit, quòd perfectionem in se habeat.

- V. Bonum in se, seu perfectum, sumptum cum ordine ad voluntatem, est vera & adæquata passio entis, rectèque explicatur per esse conueniens appetitui, tum suo, tum diuino.

CONCLUSIO XXXIII.

Subsistentia est actus, seu forma Metaphysica, quæ subsistens constituitur in esse subsistentis; vniuersaliter tamen loquendo, non est idem cum personalitate & suppositalitate.

COROLLARIA.

- I. Subsistentia, est entitas positiua nature superaddita, quæ in omnibus rebus creatis, tam materialibus, quam immaterialibus, distinguitur realiter ab essentia.
- II. Subsistentie rerum immaterialium, & omnium, quæ immediate à Deo creata sunt, causa efficiens immediata, est ipsemet Deus.
- III. Subsistentie verò rerum materialium, quæ producuntur à causis secundis, est ipsummet generans.
- IV. Effectus formalis primarius subsistentie, est reddere naturam stantem, ac terminatam in se sola; proinde existentem per se: ex hoc verò, vltior & secundarius effectus sequitur, quòd natura reddatur incommunicabilis alteri supposito.
- V. Licet vna natura creata non possit subsistere pluribus subsistentijs, videlicet propria, & aliena; potest tamen subsistere per plures alienas, increatas. Similiter vna subsistentia increata, potest simul terminare plures naturas, videlicet increatam, & creatam.

CONCLUSIO XXXIV.

Tam Angelos, quam Deum esse, eumque vnum & infinitum, potest naturali ratione ostendi ac demonstrari.

COROLLARIA

- I. Angeli sunt à Deo producti per creationem, idque in tempore, quo mundus conditus est, & in caelo Empyreo.
- II. Angeli sunt immortales & incorruptibiles ab intrinseco, corruptibiles tamen per potentiam Dei extrinsecam.
- III. Angeli in corporibus assumptis, non exercent operationes vitales, vt sunt actiones videndi, audiendi, &c.
- IV. Angeli possunt moueri localiter, de vno loco in alium, etiam impertransito medio; non tamen in instanti.
- V. Deus est actus purissimus, simplicissimus, immensus, & ubique praesens, atque in summo gradu veritatis & intelligibilitatis verus.

Sub Felicissimis Auspicijs,

Magnifici, Perillustris, & Admodum Reuerendi Domini,

D. ANDREÆ KVCHARSKI

S. Theologiae Doctoris, & Professoris,

Ecclesiae Cathedr. Cracouien CANONICI, Collegatae

Ecclesiae OMNIUM SANCTORVM PRÆPOSITI, Contubernij

Hierosolymitani PROVISORIS, & Studij Almae

Vniuersitatis CRACOVIENSIS

GENERALIS RECTORIS,

VIGILANTISSIMI.